

Vihanneksia ja mukuloita laatikkoon ja kasvimaalle

**Puutarhamarttojen koulutus
Asta Kuosmanen
Huhtikuu 2015**

Peruna

Peruna (*Solanum tuberosum*)

- Osta tarkastettuja siemenperunaksi kasvatettuja mukuloita.
- Valitse aikainen tai melko aikainen lajike (esim. Timo, Siikli)
- Ämpäriin mahtuu 2-3 ja säkkiin kolme mukulaa. Laatikoon perunat istutetaan (25)-30 cm välein.
- Täytä astia mullalla hieman yli puolenvälin ja työnnä perunat multa.
- Lisää multaa sitä mukaa kun varret kasvavat astia täyteen. Jos mukulat kasvavat liian pintaan, ne vihertyvät ja niihin kehittyy myrkyllistä solaniinia.
- Kun peruna kukkii, sato alkaa olla valmis.

Perunan idätys

- Idätys nopeuttaa kasvua jopa kaksi viikkoa ja pitkän kasvuajan vaativat lajikkeet ehtivät tuleentua paremmin.
- Perunat kannattaa idättää valoisassa huoneessa, jolloin iduista tulee kestäviä (pimeässä idut ovat hauraita ja katkeavat isutettaessa).
- Perunat laitetaan matalaksi kerrokseksi laatikkoon. Munakenno on hyvä muutamalle perunalle.
- Aikaiset lajikkeet itävät nopeammin kuin myöhäiset.
- Idätysaika huoneenlämmössä (20 astetta) pari kolme viikkoa, lämmittämättömässä vajassa (8-10 astetta) 1,5 kuukautta.

'Rosamunda'

Maa-artisokka (*Helianthus tuberosus*)

- Monivuotinen, kasvatetaan yksivuotisena perunan tapaan ämpärissä tai säkissä.
- Hallanarka.
- Kasvin on ehdittävä kukkia ennen pakkasia - aikainen lajike ('Bianca')
- Mukuloita ei idätetä ennakkoon.
- Täytä astia mullalla ja istuta mukulat 10 cm syvyyteen.
- Ämpäriin mahtuu 2 mukulaa. Kuvan astia on tehty suodatinkankaasta.
- Mukuloita ei tarvitse mullata.
- Mukulat alkavat kehittyä kun päivä lyhenee loppukesällä ja kasvu pysähtyy ensimmäisiin pakkasiin.

Juurikasvit

- Astian/laatikon syvyys 40 -50 cm (kaksi lavakaulusta).
- Valitse aikainen lajike.
- Kylvö toukokuussa/kesäkuun alussa.
 - Kastele vaon pohja, kylvä siemenet ja peitä mullalla (multaa noin 2 x siemenen halkaisija). Kastele kylvön jälkeen ja pidä multa kosteana koko itämisen ajan.
- Peitä kylvös harsolla. Harso nopeuttaa itämistä ja suojaa lentäviltä tuhoeläimiltä.
- Harvenna taimia sitä mukaa kun kasvit kasvavat. Tarkista kasvuetäisyys siemenpussista.
- Kastele tarvittaessa.

Porkkana

Porkkana (*Daucus carota*)

- Kylvö toukokuussa 1 cm syvyyteen.
 - Jos kylvö viivästyy, esi-idätä siemenet kostean talouspaperin välissä.
 - Keitä perunajauhosta kiisseli, Sekoita siemenet kiisseliin ja kylvä.
- Aikainen lajike:
 - 'Amsterdam Forcing'
 - 'Early Nantes'
 - 'Lontoon tori'/'Chatenay'
 - 'Rondo' (pyöreä juuri)
 - 'Yellowstone' (keltainen)

Punajuurikas

Punajuurikas (*Beta vulgaris*)

- Kylvö toukokuussa/kesäkuun alussa parin sentin syvyyteen.
 - Jos yöt ovat kylmiä, suojaa kylvös harsolla, jotta punajuuri ei virity kukkaan.
- Liota siemeniä vedessä muutama tunti - liotus nopeuttaa itämistä.
- Aikainen lajike:
 - 'Cylindra'
 - 'Ägyptische Plattrunde'
 - 'Tondo di Chioggia' (raidallinen)
 - 'Golden' (keltajuurikas)

Poimi nuoria lehtiä ja versoja
(harvennustaimia) salaattiin !

Retiisi

Retiisi (*Raphanus sativus var. sativus*)

- Kylvö toukokuun alusta alkaen parin viikon välein 0,5-1 cm syvyyteen.
- Sato valmistuu 4 viikossa.
- Korjataan heti, kun sopivan kokoisia - isoiksi kasvaessaan puutuvat.
- Kastele säännöllisesti - kuivassa retiisit kitkeröityvät.
- Lajikkeita:
 - 'Cherry Belle' (pyöreä)
 - 'Eiszapfen' (sylinterinmuotoinen)
 - 'French Breakfast' (ovaalinmuotoinen)

Mangoldi eli lehtijuurikas

Mangoldi (*Beta vulgaris* var. *cicla*)

- Kylvö toukokuussa. Toinen kylvö kesäkuun lopussa.
- Harvenna taimia sitä mukaa kun kasvavat (taimietäisyys 15 cm).
- Kasvuaika 2 kuukautta.
- Käytä ensin uloimmat lehdet sisemmät jatkavat kasvuaan.
- Lajikkeita:
 - 'Glatter Silber 3' (ruotimangoldi)
 - 'Vulkan' (punainen)
 - 'Bright Yellow' (keltainen)
 - 'Bright Lights' F1 (monivärinen)

Salaatteja

Lehtisalaatti (*Lactuca sativa* var. *crispa*)

- Kylvö 2 viikon välein, itämisaika 4-9 vrk.
- Harvennus: taimiväli 5-10 cm, riviväli 20-30 cm
- Pehmeälehtiset 'Australialainen' ja 'Amerikkalainen'.
- Jääsalaatit - rapealehtisiä lajikkeita.
- Tammenlehtisalaatit - vihreitä ja punaisia lajikkeita.
- Lollo-salaatit - poimuksia, kiharaisen ripsureunaisia; punainen Lollo Rosso, vihreä Lollo Biondat.

Salaatteja

Rukola (sinappikaali) (*Eruca sativa*)

- Kylvö useita kertoja kesän aikana.
- Taimiväli 5-10 cm.
- Sato 8 viikon kuluttua kylvöstä.

Vuonankaali (*Valerianella locusta*)

- Kylvö heinäkuussa - sato syyskuussa
- Taimiväli 3-5 cm
- Muodostaa pieniä lehtiruusukkeita.
- Maku on mieto ja pähkinämäinen.
- Kestää hyvin syksyn viileyttä, jopa pakkasta

Pinaatti

Pinaatti (*Spinacia oleracea*)

- Kylvetään toukokuussa 1-2 cm syvyyteen, uusintakylvöt kesäkuun alkupuolella ja elokuussa (keskikesällä kylvetty virittyy kukkaan).
- Sato valmistuu 1,5 kuukaudessa.
- Kastellaan säännöllisesti (kukkii jos kärsii kuivuudesta).
- Lehtiä korjataan yksitellen tyvestä alkaen.
- Lehdissä oksaalihappoa ja (nitraatteja: Ryöpätään ja keitinvesi heitetään pois. Lajikkeita:
 - 'Reddy' F1 (viininpunaiset varret ja lehtisuonet).
 - 'Matador'

Uudenseelannin pinaatti (lamopinaatti)

Uudenseelannin pinaatti (*Tetragonia tetragonoides*)

- Esikasvatus maalis-huhtikuussa
- - liota siemeniä 1 vrk.
- Itämisaika 15-20 vrk.
- Istutus touko-kesäkuun vaihteessa
- Taimiväli 40 - 50 cm
- Satoisa - yksi taimi riittää pienelle perheelle.
- Satoa heinäkuun alusta. Mitä enemmän lehtiä poimitaan, sitä enemmän lehtiä kehittyä.
- Lehdissä oksaalihappoa - ryöpättävä.

Herneitä

Herne (*Pisum sativum*)

- Kylvö toukokuun lopussa 5 cm syvyyteen.
- Liota siemeniä 1 vrk ennen kylvöä.
- Kylvöetäisyys 2-5 cm.
- Tue versot verkolla, kepeillä tai keppien väliin pingotetulla narulla.
- Lajikkeita:
 - 'Norli' salaattiherne (syödään litteinä palkoina).
 - 'Ambrosia' sokeriherne (syödään pakoineen)
 - 'Sugar Bon' taittoydinherne (syödään pakoineen, kun siemenet pieniä.
 - 'Kleine Rheinländerin' silpoherne, matala, ei tarvitse tukea.

Papuja

Pensaspapu (*Phaseolus vulgaris* var. *nanus*)

- Kylvö touko-kesäkuun vaihteessa 3 cm syvyyteen.
- Siemeniä liotetaan ennen kylvöä.
- Taimietäisyys 8-10 cm.
- Multaa taimet, kun ne ovat 10 cm.
- Sato valmistuu 2-2,5 kuukaudessa. Korjataan kun palot kookkaita ja siemenet vielä pieniä.
- Lajikkeita:
 - 'Mascotte' (ruukkuviljelylajike)
 - 'Hestia' (ruukkuviljelylajike)
 - 'Nassau'
 - 'Celebration' (pitkät palot)
 - 'Purple Teepee' (violetti)

Sipuleita

Sipulit (*Allium sp.*)

- Vihersipuli, hillosipuli ja ruohosipuli kylvetään toukokuussa 1 sentin syvyyteen. Siemeniä liotetaan ennen kylvöä.
 - Vihersipulilajikkeita: 'Ramrod', 'White Lisbon'
 - Hillosipulilajikkeita: 'Paris Silverskin'
- Pillisipuli kylvetään toukokuussa tai taimet kasvatetaan maalis-huhtikuussa.
- Pillisipuli kasvaa tupasmaisesti, taimiväli 20 -25 cm.
- Monivuotinen pillisipuli istutetaan isoon laatikkoon tai siirretään talveksi maahan.
- Pillisipulilajikkeita: 'Freddy', 'North Holland Bloodred Redmate'.

Sipuleita

- Ilmasipulin pienet latvasipulit istutetaan huhti-toukokuussa (syksyllä) 10 cm syvyyteen 25 cm välein. Sipulit voi istuttaa myös sisällä aikaisemmin keväällä ruukkuun ja istuttaa taimet ulos laatikkoon toukokuussa
- Kepasipulin, ryvässipulin ja salottisipulin pikkusipulit ja valkosipulin kynnet istutetaan touko-kesäkuun vaihteessa.
- Pikkusipuleita liotetaan ennen istutusta 1 tunti 40 asteisessa vedessä.
- Kepasipulin ja valkosipulin istutusetaisyys on 10 cm, jakaantuvien ryväs ja salottisipulien 20 cm.
- Harso suojaa alkukesän kylmältä.

